

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35006
Nom	Espais naturals protegits
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2024 - 2025

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1318 - Grau en Geografia i Medi Ambient	Facultat de Geografia i Història	4	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1318 - Grau en Geografia i Medi Ambient	599 - Espais naturals protegits	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
ESCRIBANO PIZARRO, JAIME	195 - Geografia

RESUM

La present assignatura pretén d'introduir l'alumne en el coneixement i el maneig dels elements clau sobre els espais naturals protegits, que s'aborden des d'una perspectiva integrada (tenint en compte la compatibilitat de conservació-protecció i desenvolupament del territori). S'introdueix igualment l'alumne en el marc normatiu i els instruments de planificació, protecció i gestió que han de ser manejats amb flexibilitat.

A més de referències a instruments concrets en l'escala nacional, s'estudien especialment els ENP de la Comunitat Valenciana, amb una revisió de la situació actual quant a les figures de protecció i instruments d'ordenació i gestió dels ENP.

Es fa l'anàlisi de diversos casos concrets, que completarà l'alumne de manera individual o en grup amb altres casos específics. Es realitzaran diverses sortides a ENP. Hi prestarà especial atenció al diagnòstic de la situació en l'ENP seleccionat, al marc normatiu, a l'estat d'aplicació dels instruments de gestió vigents, als actors principals, a l'anàlisi de possibles conflictes, fins i tot latents, derivats de l'aplicació dels instruments i les activitats de la població, a la seua possible gestió i al plantejament de propostes d'actuació.

Es pretén que l'alumne tinga una actitud proactiva en la recerca, l'anàlisi, la interpretació i la síntesi d'informació, així com respecte als elements explicatius dels processos que vinculen les diferents facetes del desenvolupament i el medi ambient als ENP.

CONEXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No hi ha requisits previs.

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENTATGE (RD 822/2021)

1318 - Grau en Geografia i Medi Ambient

- Capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Capacitat d'organització, planificació, gestió i avaluació.
- Comunicació oral i escrita en la llengua pròpia i coneixement d'una llengua estrangera.
- Resolució de problemes i presa de decisions. Disseny i gestió de projectes.
- Capacitat de treball individual.
- Habilitats en les relacions interpersonals i adaptació a situacions complexes.
- Aprenentatge autònom, creativitat, capacitat d'iniciativa i esperit emprenedor. Capacitat de resoldre situacions imprevistes.
- Motivació per la qualitat en el treball, responsabilitat, honestat intel·lectual.
- Habilitats d'investigació.
- Metodologia i treball de camp.
- Dimensions temporal i espacial en l'explicació dels processos socials i territorials i mediambientals.
- Gestió territorial i mediambiental. Integració de les esferes social, econòmica i ambiental sota l'enfocament del desenvolupament sostenible.
- Adquirir els coneixements bàsics per a l'anàlisi i el diagnòstic de les polítiques públiques relacionades amb els aspectes geogràfics del medi ambient.
- Relació del medi natural amb l'esfera social i humana.
- Anàlisi i valoració dels paisatges des d'una perspectiva espaciotemporal.

- Adquirir les tècniques bàsiques per al treball de camp en geografia i de manera singular la lectura i interpretació geogràfica del paisatge.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

Tant per la metodologia emprada com pels continguts, la matèria *Espais naturals protegits* permet d'obtenir determinats resultats i fomentar habilitats en els alumnes:

1. L'enfocament de la matèria, i especialment l'accent en el treball individual i col·lectiu guiat pel professor, permeten de desenvolupar la capacitat analítica, explicativa, d'interpretació i d'argumentació, així com el sentit crític sobre els fenòmens i els processos que tenen lloc en els ENP.
2. Maneig amb flexibilitat dels instruments de protecció, ordenació i gestió de o en espais naturals protegits.
3. El treball individual permet de desenvolupar les habilitats de recerca, tractament i anàlisi de diferents tipus de documentació, inclosa la de caràcter primari i qualitatiu.
4. A través del treball en equip es fomenta la posada en comú d'habilitats individuals i la cooperació per aconseguir objectius que requereixen per a la seua consecució una major massa crítica.
5. En valorar especialment la participació activa, es fomenten les habilitats de comunicació i expressió oral.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Els Espais Naturals Protegits (ENP) : Concepte, evolució i situació actual. Medi ambient i desenrotllament en ENP

Cap a una perspectiva integrada: entre la conservació i el desenrotllament. Evolució dels ENP.
Perspectiva internacional, comunitària i nacional.
Tipologia d'ENP.

2. Els Parcs Nacionals: espais protegits i escenaris de conflictes

3. Marc normatiu i instruments de planificació, protecció i gestió

De la Llei de Conservació d'Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres (4/1989) a la Llei de Patrimoni Natural i de la Biodiversitat (42/2007).

La Llei valenciana 11/1994 d'Espais Naturals Protegits.

Principals instruments de gestió dels ENP:

-el Pla d'Ordenació de Recursos Naturals.

-el Pla Rector d'Ús i Gestió.

-plans especials i Programes.

-l'inventari del Patrimoni Natural i la Biodiversitat.

La Xarxa Ecològica Natura 2000.

El Pla Estratègic Estatal del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat:

-una altra legislació i instruments: la Xarxa de Parcs Nacionals.

-els ENP i la seua integració e l'Ordenació del Territori.

4. Els espais naturals protegits a la Comunitat Valenciana

Figures de protecció i instruments d'ordenació i gestió.

Estat actual dels ENP a la Comunitat Valenciana.

Esta unitat temàtica tindrà un caràcter principalment aplicat, a través d'eixides de camp, pràctiques, assajos, treballs finals, així com les corresponents exposicions per part dels alumnes.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	30,00	100
Altres activitats	15,00	100
Pràctiques en aula	15,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	10,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	20,00	0
Preparació de classes de teoria	20,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	40,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

CLASSES PRESENCIALS: Es realitzarà una explicació mitjançant presentacions dels diferents continguts teòrics del temari.

TREBALL PERSONAL DE L'ESTUDIANT: Lectura d'articles i de documents.

PREPARACIÓ DE TREBALLS PRÀCTICS.

REALITZACIÓ DE TREBALL EN EQUIP: Part de les pràctiques s'hauran de realitzar en equip. Part del temps de classe es dedicarà a la realització d'aquestes pràctiques.

TUTORIES: a) programades: en aquestes tutories el professor explicarà els continguts específics a desenvolupar per cada grup de treball. A més, es programaran diverses tutories per tal de preparar el treball de curs; b) no programades: es dedicaran a aclarir dubtes que poguessin haver sorgit durant el desenvolupament de les classes. També hi haurà presencials i no-presencials (via Moodle o e-mail).

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES: es plantejaran diverses opcions a principi de curs, si bé s'aprofitaran les possibilitats que permeten tant altres assignatures del Grau com la realitat del territori valencià. De realitzar-se, aquesta part de la matèria s'entén com a avaluació contínua i no es podrà recuperar si no es fa en el moment en què tinga lloc.

AVALUACIÓ

El model d'avaluació s'ajustarà als següents percentatges:

- Examen: 25 %
- Treballs i pràctiques dirigides (individuals i / o en grup): 55 %
- Activitats complementaries: seminaris, conferències, tutories específiques, etc.: 20 %

Per a aprovar l'assignatura serà necessari aconseguir una qualificació de 5 punts sobre 10 (és a dir, un 50% sobre el 100% que suposen les tres vies d'avaluació).

El sistema de qualificacions seguirà la Normativa de la Universitat de València, aprovada pel Consell de Govern el dia 27 de gener de 2004. (D'acord amb els RR.DD. 1044/2003 i 1125/2003).

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Tolón, A., Lastra, X. (2008): Los espacios naturales protegidos. Concepto, evolución y situación actual en España. Revista Electrónica de Medio Ambiente, 5:1-25.
- Ministerio de Medio Ambiente (2007): Ley 4/2007 del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad. BOE 229, 14-12-2007.
- Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino (2011): Plan Estratégico del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad 2011-2017. BOE 236, 30-09-2011.

- Gómez-Limón, J., Atauri, J.A., Múgica, M., Lucio, J.V., Puertas, J. (2008): Planificar para gestionar los Espacios Naturales Protegidos. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. Serie Manuales (7).
- MULERO, A. (2002): La protección de espacios naturales en España: antecedentes, contrastes territoriales, conflictos y perspectivas. Mundi-Prensa, Madrid.

Complementàries

- Atauri, J.A., Múgica, M., Lucio, J.V., Castell, C. (2005): Diseño de planes de seguimiento en Espacios Naturales Protegidos. Manual para gestores y técnicos. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (2).
- Elcome, D., Baines, J. (1999): Steps to Success-Working with residents & neighbours to develop and implement plans for protected areas. IUCN, Commission on Education and Communication; European Committee for EE, Switzerland. 42 p.
- EUROPARC (Varios años): Anuario EUROPARC-España del estado de los ENP. Fundación Interuniversitaria Fernando González Bernáldez. Madrid.
- EUROPARC-España (2002): Plan de Acción para los ENP del Estado Español. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid.
- EUROPARC-España (2009): Programa de Trabajo par alas áreas protegidas 2009-2013. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España.
- Foronda, C., García, A., Galindo, L. (2010): Instrumentos para la caracterización socioeconómica de los ENP: Indicadores de sostenibilidad. Observatorio Medioambiental, Vol. 13:27-40.
- García, D., Atauri, J.A. (2011): Guía de aplicación del estándar de calidad en la gestión para la conservación en espacios protegidos. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (9).
- Generalitat Valenciana (1994): Ley 11/1994 de Espacios Naturales Protegidos de la Comunidad Valenciana (27 de Diciembre).
- Hernández, J., Gómez-Limón, J. (2005): Conceptos de uso público en los ENP. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (1).
- Lucio, J.V., Atauri, J.A., Muñoz, M., Múgica, M., Puertas, J. (2010): Herramientas para la evaluación de las áreas protegidas: modelo de memoria de gestión. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (8).
- Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino (2011): RD para el desarrollo del Inventario Español del Patrimonio Natural y la Biodiversidad. BOE 112, 11-05-2011.
- Ortega, J., Gómez-Limón, J., Rovira, P., López, A., Gabaldón, J. (2006): Evaluación del papel que cumplen los equipamientos de uso público en los Espacios Naturales Protegidos. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (3).

- Sanz, C., Torres, A.J. (2006): Gobernabilidad en las áreas protegidas y participación ciudadana. *Papers*, 82: 141-161.
- Serantes, A. (2010): Interpretación del patrimonio, turismo y espacios naturales protegidos o cómo comunicar el legado natural a nuestros visitantes. Congreso Internacional sobre Turismo y Desarrollo. IV. Univ. Coruña-CEIDA. 39 p.
- Bixler, R.P., DellAngelo, J., Mfunne, O. y Roba, H. (2015): The political ecology of participatory conservation: institutions and discourse. *Journal of Political Ecology*, 22, 164-182.
- Coca, A. y Escalera, J. (coords.) (2013): Espacios naturales protegidos, planes de desarrollo sostenible y participación en Andalucía. En Escalera, J. y Coca, A. (coords.): *Movimientos sociales, participación y ciudadanía en Andalucía*, 39-80. Sevilla: Aconcagua Libros.
- Foronda-Robles, C. (Coord.) (2012): *Capital social en espacio naturales protegidos*. Navarra: Ulzama.
- Páginas web con información de interés sobre los Espacios Naturales Protegidos:
EUROPARC-España: <http://www.redeuroparc.org/>
Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente:
<http://www.magrama.gob.es/es/biodiversidad/temas/Default.aspx>
Parques naturales de la Comunidad Valenciana:
<http://parquesnaturales.gva.es/web/indice.aspx?nodo=2096&idioma=C/>
- Mulero, A. (2018): Fronteras y territorios: la gestión de las áreas protegidas en cuestión. *Cuadernos Geográficos*, 57(1), 61-86.